

ՄԵՌՆՈՂ ԳԻՒՂԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

(ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ, ՊԱՏԱՆՍԿՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՑՈՒՇԵՐ,
ԳՐԱԿԱՆ ԴԵՄՔԵՐ)

Հայք Եղիշե Ա/Մ. Խովհանոսյան
Օփ. Պատրիարք

Հայկական լուսաւոր

Վահագանական

պատճեն. 23 Յն-ին 1956

1956

ՄԵՌՆՈՐ ԳԻՒՂԻՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՄԵՌՆՈՂ ԳԻՒՂԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

(ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՊԱՏԱՆԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՇԵՐ)

Printed in France

Librairie M. BARSAMIAN
46, Rue Richer - Paris (9^e)

ՓԱՐԻԶ

*

«Պարտաւոր եմ հոս արձանագրել այն խռունկ յուզումը զոր այս անգամ առի ձեր կտորէն : Կարելի է հոգեկան ազդակներ, այլապէս բարդ ու ծածուկ, կը միջամտեն որպէսզի սա զգայութիւնները այնքան խորունկ խռովեն զիս : Կարելի է կարօտը եւ անդարձ կորուստին Հայոց հասիոնը կ'ընեն այդ տողերուն առջեւ իմ հոգին տարօրէն մերկ : Կարելի է ձեր տալու եղանակը իր պարզութեամբը կը թափանցէ ինձմէ ներս : Ո՛վ զիտէ : Ինչ որ ալ ըլլան աղբիւրները իմ խռովին, ստոյգն այն է որ ձեր կտորին հետ կապուած են անոնք : Ի՞նչ լաւ կ'ըլլար եթէ երբեք շարունակէիք :»

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

12 Դեկտ. 1934

(թուակիր նամակէ Մը)

ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Երբ 1930ին «Կեանք եւ Արուեստ» ամսագրիս մէջ առաջին անգամ ըլլալով մանկութեանս ու պատանեկութեանս յուշերը կը հրատարակէի, «Մեռնող գիւղին պատմութիւնն» շա'տ յատկանշական խորագրով, գրականութեամբ հետաքրքրուող բարեկամներ ու համակիրներ հարց կուտային ինծի թէ՛ ի'նչ իմաստ ունի այդ խորագիրը : Ընթերցողներու ուրիշ խումբ մըն ալ ո՛չ թէ տարտամ, այլ՝ բաւական յատակ ու բացատրելի իմաստ մը կուտար այդ խորագրին :

Այն ատեն պէտք չտեսայ մէկին կամ միւսին որեւէ բացատրութիւն տալ : Երբ հիմա, շատերու փափաքին զոհացում տալու համար, հատորի մը մէջ կ'ամփոփեմ այդ էջերը, խղճի պարտք կը զգամ, ֆիշ մը աւելի շօշափելի ու հասկնալի դարձնել գրքիս տիտղոսը :

Այս էջերը հանոյնով չէ որ գրուած են : Ամէն մէկը անոնցմէ ինծի արժած է խորունկ պահեր եւ հեռաւոր յիշատակներու վերյիշումներ, որոնք տարիներ յետոյ ձեւ ու մարմին կ'առնէին, երբ՝ ողբացեալ Յակոբ Օշականի իսկ բացատրութեամբ, անդարձ կորուստին զգայութիւնը մդմաւանջ մը ու տառապանք մը կը դառնար ամէնօրեայ ապրումներուս մէջ :

Անդարձ կորուստը՝ հաւաքականութեան մը, իր մտաւորականներուն, մշակոյթի արժէքներուն . բարքե-

բուն ու սովորութիւններուն, հայ Եկեղեցիին ու հայ Դպրոցին եւ անոնց վաստակաւոր ներկայացուցիչներուն, ամէն տեղ, ամէն ուղղութեամբ, երէկ ինչպէս այսօր :

Մեռնող Գիւղին Պատմութիւնն ուրեմն յատկանշական խորագիր մըն է ամենուս համար : Մեր բոլորին հայրերն ու մայրերը, քոյրերն ու եղբայրները ոգեկոչուած են հոն : Իմ ու քու, մեր բոլորին ծննդավայրէն ստուերներ կը քափառին հոն :

Պատմական կամ բանասիրական վաւերականութիւն բերող զործ մը չէ այս համեստ փորձը : Այդ դերը կատարող բազմաթիւ ծաւալուն զործեր հրապարակի վրայ են արդէն : Ոմանք արժէքաւոր, ուրիշներ նուազ արժէքաւոր : **Մեռնող Գիւղին Պատմութեան էջերը գրականգեղարուեստական հանգամանքներով կը փորձեն տալ այն, ինչ որ վերը յիշուած պատմական, բանասիրական եւ վիճակագրական զործերը արժեցուցին իրենց զոյութիւնը :**

Մանկութեան եւ պատանեկութեան յուշերուս կ'աւելցնեմ նաեւ մտաւորական-կրթական այն ապրումնեյր զոր ունեցայ Սանասարեան վարժարանին մէջ : Հաստատութիւն մը, որ իր պատմութիւնն ունեցաւ մեր կրթական տարեզրութիւններուն մէջ եւ սակայն ա'ն ալ **Մեռնող Գիւղին Պատմութեան մէկ ամենուանալի էջը պիտի մնայ :**

Ցուշերու այս շարքին մէջ պիտի յայտնուին նաեւ քանի մը յատկանշական դէմքեր, իբրև խորհրդանիշներկայացուցիչները նմանօրինակ անհատականութիւններու . որոնք ցեղային ինքնուրոյն արժանիքներով, իրենց դերը կատարեցին մեր դժբախտ իրականութեան մէջ եւ որոնց հոգիները կը յանախեն մեզի, մեր ուրախ, մանաւանդ տխուր պահերուն :

Մ. Պ -

ՄԵՌՆՈՂ ԳԻՒՂԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Եքէ ինծի շնորհուէք վերապրիլ անցած
ժամերէս մէկը, պիտի շվարանէի ընտրել
սիրելի մանկութիւնս : ՇԱՐԼ ՄՕՐԱՍ

Ա.

Հաղիւ տասը տարեկան կայի . դպրոցական էի , մա-
նաւանդ և կեղեցին շապիկ հագնող ու դպրութիւն ընող :
Գիւղին քահանան , Տէր Յովհաննէսր , թէւ չարաթը
քանի մը անգամ մեղի կ'այցելէս , փաստաբան հօրս հետ
խօսքի կը բռնուէք եւ մօրս եփած սուրճը անո՞ւշ , ա-
նո՞ւշ կը խմէր , սակայն , ե'ս ալ , ընկերներուս պէս ,
շափաղանց կը վախնայի իրմէ :